

ÖPPNA STUDIETRÄFFAR MED VIRVELVINDEN

Tema: Stadsdelsorganisering

Tid: Onsdagen den 26:e januari 18.00 (träff 2/4)

Plats: India Däck Bokcafé, St Algatan 3, Lund (Bakom kulturen)

Info: Fristående diskussionsträffar för den revolutionära vänstern

Kontakt: vvv@virvelvinden.net

Text: "Den gyllene planen" ur *Staden är vår!* av Erik Bylund

Den gyllene planen

Förutom filmvisning med diskussion och stadsdelsvandring hade Allt åt alla Malmö en föredragskväll om förändringarna som sker i Malmö just nu. Intervjun nedan är en förkortad intervju med en av föredragshållarna.

I Malmö stiger bostadspriserna, det har aldrig varit så dyrt att bo i Malmö som det är just nu. Varför är det så?

Det går att betrakta priserna på bostadsmarknaden i Malmö från en rad olika håll. Oftast handlar det om saker som att köpa lägenheter, om att ombilda sin hyresrätt till en bostadsrätt, om stigande priser och hyror eller om en lägenhet är en bra investering eller inte. Men det är inte bara så att vi hela tiden blir mer och mer beredda att betala mer för lägenheter: hela staden har blivit en plats anpassad och öppen för investeringar. Allt från betongen i våra väggar, blommorna i parken eller hälsningsfraserna på vykortet får ett pris och blir en del av de bedömningar som finanskapitalet i storbanker och internationella fonder gör när de letar efter en bra investering.

Hur menar du att den process som omvandlar staden till en plats mer anpassad för handel går till?

När man kollar på Västra hamnen – på den del av Malmö som politiker framhäver som mest lyckad, som framtiden för oss andra och som ett experiment som ska utgöra en modell för resten av Malmö – blir det väldigt tydligt. I princip hela stadsdelen ägdes av Malmö kommun, men

sålades till SAAB för en krona 1986. Tanken var att det ändå bara var en ödetomt som kostade att förvalta, och att SAAB:s investeringar i en ny bilfabrik skulle generera jobb och skattintäkter för staden.

Men biltillverkningen gick inte bra, och så fort SAAB:s uppstartsbidrag var slut la man ner sin Malmöfabrik. Marken såldes tillbaka till Malmö stad 1996. För 240 000 000 kronor! En bit ödetomt hade alltså gått från att vara värd en krona till att vara värd 240 000 000 gånger så mycket. Stadsrummet hade dragits in i en ny sorts kapitalackumulation, där investering i förvaltning av mark och fastigheter kunde leda till stora vinster.

Historien slutar inte där. Kommunen fick en mängd kritik för sina dyra experiment med att bygga en ny stadsdel för höginkomsttagare i Västra hamnen, huvudsakligen för förlustaffärerna kring bomässan Bo01. Det tillsattes därför en utredning om "samhällsnyttan" som denna stadsdel för de rika inneburit. Rapporten publiceras med pompa och ståt 2005, nio år efter kommunen köpt marken.

Rapportens slutsats blir så klart, trots kommunens olika dåliga investeringar som bostadsmässan Bo01, att notan slutar på plus. För när kommunen sålt av all mark kommer de att ha dragit in mellan 1059 000 000 och 1009 000 000 kronor. Marknadpriset på en sumpig förgiftad industrimark har alltså gått från en krona till 240 miljoner till en dryg miljard. Detta är visserligen intressanta siffror i sig, eftersom de säger något om hur mycket "fiktivt kapital" som skapats i själv stadens rum, hur pengar tagit över och gjort om staden. Men också av en annan anled-

ning. Vi kan nämligen använda Västra hamnen och Bo01 som ett exempel för att se hur Malmö stad försöker skapa en process där staden görs till kapital, och hur det därmed kommer sig att bygga lyxbostäder till dom rika kan framstå en bra investering för alla.

Det talas ofta om att de är bra att de byggs för rika. De rika ska flytta in i de finare lägenheterna och då blir de sämre öppna för oss vanligt folk. Fungerar den modellen?

Ett argument för att bygga för de rika är tanken om "flyttkedjor" som politikerna menar att alla gynnas av. Om man bygger för de som har pengar kommer de att flytta, deras lägenhet blir ledig, de med lite mindre pengar flyttar in och så vidare hela vägen till de allra fattigaste som får tillgång till en billig lägenhet. Givetvis funkar inte kapitalismen så, vad man i själva verket gör är att politiskt sponsra ett inflöde av mer och mer pengar i fastighetsbranschen och på så sätt göra det svårare för de utan pengar att få tillgång på bostäder. Tröskeln in till bostadsmarknaden höjs, vilket slår hårt mot de med lite pengar eller möjlighet att få bra lån.

Men när det slutar att i allt snabbare takt strömma till investeringshungrigt kapital, kommer det att få stora konsekvenser. Inte minst att den bubbla av påhittat, "fiktivt", kapital som skapats kommer att spricka och alla som investerat sin framtid i detta men inte hoppat av i tid kommer att bli utfattiga. Alltså måste mer värde stjälas från stadens fattiga eller fås av myndigheter, för att satsa i fler infrastrukturprojekt och upprustningar. Fler människor måste lockas till Malmö för att på så sätt kunna sätta press på bostadsmarknadens ännu mer samt göra av med mer pengar på vardagslivets konsumtion, även om det bara är studenter som tränger ihop sig i små, sunkiga lägenheter. Spekulationskarusellen får inte stanna, för då sticker direkt det globala kapital som just nu har investeringar i Malmö. Politikerna har blivit helt beroende av att göra Malmö till en allt mer tillgänglig plats för finanskapital.

Denna process där kommunen görs beroende av hela tiden stigande fastighetspriser omöjliggör satsningar på andra delar av befolkningen än de rika. Inte bara för att mer och mer pengar behövs för att hela tiden utöka fler lyxprojekt, utan för att investeringar för stadens egna vanliga befolkning inte är lönsamma. Varför bygga billiga lägenheter på mark som är så dyr att hyran blir hög ändå? Då är det bättre att satsa pengar på andra grupper som ändå kan betala höga hyror och få tillbaka en bättre avkastning. De hyreslägenheter som byggs får löjliga hyror, som Malmös olika studenlägenhetsprojekt bevisat. Ofta skylls det på höga löner i byggbranschen eller dyrt material, men faktum är att inte ens de mest enkla lägenheter skulle kunna ha låga hyror idag eftersom att markpriserna är så upptrissade. Allt snack om ett nytt miljonprogram vi kan förvänta oss att höra är med andra ord inte mer än

tom retorik, så länge Malmös framgång bygger på denna ekonomiska modell.

Är detta en del av gentrifieringen, alltså att ett område eller en stad blir till för de rika?

Olönsamheten i att bygga för andra grupper än rika bostadsrättspekulanter, villaägare eller lokaler till kontor eller butiker innebär att allt fler människor trängs ihop på en mindre yta och att tillgång till omfattande resurser (pengar och/eller kontakter) krävs för att ens få en av de få lägenheter som går att hyra. De ökade mängderna kapital som binds till stadens fysiska rum är just nu som mest koncentrerad i vissa områden – Innerstaden och Västra hamnen – men kommer att fortsätta att sprida sig, som en frontlinje för gentrifiering, till andra delar av staden.

Bakom fronten pressas de människor och verksamheter som inte är lönsamma samman, i den mån de ens kan existera i staden längre. Allt från små affärsverksamheter till mötesplatser hotas av de stigande hyrorna om de inte anpassar sig till ett nytt klientel. Det är inte konstigt att trångboddheten är på väg tillbaka till Malmö i stor skala, med stora familjer i små lägenheter. Att dessa människors boende inte är en lönsam affär, enligt den logik som beskrivits, innebär att deras hyresvärdar kommer att öka deras hyror så mycket som går (i detta läge har Malmö stads kommunala bostadsbolag varit duktiga på att öka sin hyror gång på gång) eller att lägenheter kommer att tillåtas falla sönder mer och mer. Eller båda, som i t.ex. Herrgården.

Borde man inte kunna få politikerna att känna sig tvungna att bygga så att alla kan bo?

Att vi inte kan kräva ett nytt miljonprogram inom ramarna för den rådande ordningen är uppenbart. I den mån vi återtar resurser från eliten, eller i den mån vi blockerar deras klasstölder, hamnar vi i direkt konflikt med det system som kommunen skapar. Bara så länge mer mervärde pressas ut ur Malmös arbetarklass genom mindre välfärd, högre hyror eller intensivare arbete kan "det nya Malmö" fortsätta expandera och vara lönsamt, och vårt motstånd och vägran att inordnas i detta projekt riskerar hela tiden att kasta detta i kris.

Alltså bör vi inte be politikerna om att fixa välfärd åt oss, för det är det enda de har råd att ge är smulor till sina lojalaste stödtrupper. Merparten av de resurser de har måste användas till att fortsätta försöka locka hit regionens rika och världens företag med "bra villkor" och "rätt sorts stad", annars spricker bubblan de har skapat. Det vi kan göra är att direkt utmana denna process, att försöka tillskansa oss bitar av staden och omforma den enligt våra behov och begär. Genom att göra detta kommer vi att sättas i en direkt konflikt, inte bara med politikerna som så bra fyller sin funktion som kapitalets förlängda arm, utan även med det system som kapitalet rör sig i och genom.

Men hur försöker man förhindra det här?

Vi kan göra detta på en rad sätt. Genom att arbeta för en starkare och mindre utsugen arbetarklass. Genom att se till att vi får lägre hyror eller bättre boende. Genom att minska deras handlingsutrymme, som att inte låta dom ändra ägandeform på fastigheter, varsla folk från deras jobb, eller pumpa in pengar i försköning av de rikas stadsmiljöer. Vi kan ta över de resurser som kommunen slussar till projekt, som i den kommande kampen om Folkets park eller rätten att bada i Västra hamnen oavsett vad de rika som bor där tycker.

Vi kommer att behöva skapa två olika former av organisatoriska strukturer för att kämpa i dessa konflikter. Defensiva strukturer som syftar till att stärka oss som lokal motmakt, som kan förhindra vräkningar, ombildningar, driva gentrifieringens förtrupper på flykt, slå mot övervakning, anti-social kriminalitet eller att bygga upp egna projekt som öppna lokaler, gemensamma mötesplatser, sprida information, och arbeta för gemenskap i våra kvarter. Alla former av allmänningar, bruksvärden utanför marknadens logik, som sociala centrum eller allmänna ytor, måste försvaras och utökas för att på så sätt begränsa de arenor som spekulationsmarknaden kan nå och samtidigt utgöra en kommunistisk motpol i vardagen. Vi måste alltså bli en lokal motmakt som skapar informationsflöden, sätter kampbenägna grupper i relation till varandra och direkt agerar när det krävs.

Den andra typen av struktur rör organiserandet av angrepp mot de sätt som kommunen gör om staden. Här handlar det inte om att ställa politiska krav, utan om att skapa en närvaro eller hotbild som är så stark att kommunen inte får full kontroll över de nya kvarter de bygger. Genom att läsa de planeringsdokument som kommunen tar fram kan vi hitta svagheter i de områden de ser som strategiska. Vi kan fördyra de aspekter av deras planer som inte gynnar oss, och försöka hitta öppningar i planerna för oss att skapa egna rum som vi har större kontroll över.

Om vi blir en starkare rörelse skulle vi till exempel kunna skapa ett "register" över hyror vi accepterar på nybyggda

lägenheter som vi presenterar för de som vill bygga i områden som ligger nära oss, men som riskerar att bli lägenheter för de rika, och sedan se till att detta följs på samma sätt som SAC:s register, helt enkelt påtvinga kapitalet vår egen prissättning. Kommunens fokus på kultur kan erbjuda vissa möjligheter för oss att ställa krav på vad som ska finnas, och hur detta ska styra, i nya områden. Vad vi måste komma ihåg är att vi på dess områden rör oss i en terräng som våra fiender behärskar i stor utsträckning. I den mån vi lyckas förändra dessa områden kan detta användas för att marknadsföra dom på samma sätt som varumärket Möllan, som är skapat av radikala rörelser under 100 år men använts som ett sätt att profilera Malmö mot såväl företag som bostadsspekulanter.

Hur vi än hanterar situationen vi befinner oss i måste vi komma ihåg att våra intressen som klass, i den mån vi inte dragits in i bostadsbubblan, är direkt och konkret motsatta såväl stat, kommun och kapital. Nivån av välfärd vi upplever kommer att stå i direkt relation till vår styrka som kämpande klass. Kommunens tal om flyttkedjor och en attraktiv stad är trams, och bakom deras bilder döljer sig en hård verklighet av stigande hyror, spekulation, och en ökande nivå av utsugning - bara så länge de kan upprätthålla detta kan Malmö förbli en del i en global ekonomi och Malmös överklass fortsätta att bli rikare.

Både för oss som kommunister och för Malmö stad framstår kapitalets koppling till staden, och sätt att locka kapital till staden genom att ta från de rika och skapa en "ny", "vacker" och "investeringsvänlig" stad, som centralt. Vi kan inte bortse från detta, då det är en grundstomme för hur kapitalet är sammansatt idag. Vår lokala situation är alltså direkt sammankopplad med den globala kapitalismen och världsmarknaden genom att vår stad konkurrerar om investeringar som ger vinster till en lokal ekonomisk och politisk överklass. Vi står med andra ord i en situation där en klass ställs i direkt konfrontation med en annan och möjligheterna till framsteg genom förhandlingar är försumbara. Vi kan inte göra annat än att ta det vi aldrig kommer att ges, och på så sätt utmana hela den stad som kapitalet skapat.